

קבצי הערות התמימים ואני"ש ללקו"ש חלק ט"ז שיחה לפרשת תצוה - ז' אדר

קובץ הערות התמימים ואני"ש 770 גליון קו (תשלי"ט)

ג. בליקוט לפ' תצוה תשל"ט, בענין העבודה ברעש, עבודה דקול דממה דקה, מענה הבעש"ט על תנועות בחפלה וכו', להעיר לכ"ז ממכתב אדמו"ר הזקן (אגרות בעל התניא סכ"א, וש"נ):
". המלעיגים בחפצים לעבוד את ה' באמת בעבודה שבלב זו

תפלה, כי ידם רמה. . לגזור גזירת שמד על התפלה, להתפלל. . בלי שום תנועה והרמת קול, כמלאכי עליון בהגיעם למדרגה העליונה אשר אין למעלה הימנה. . ואף גם זאת בכתה העליונה הנקראים שרפים ולא בשאר כתות, כמ"ש והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול וכו'. וגם בשרפים כתיב קול המולה וגו', וגם בתנועות משונות כמבואר בפיוטים עפ"י פרקי היכלות. ולכן אין ראוי מצדיקים הראשונים שהיו גדולים ממלאכי השרת, אבל אנן יתמי דיתמי, העולה בדעתם להדמות להם. . "עכ"ל.

הרב יהושע מונדשיין
ירושלים עיה"ק

קובץ הערות התמימים ואני"ש מונטריאל גליון לג (תשלי"ט)

ב. בלקו"ש פ' תצוה-ז' אדר-תשל"ח אות ד', הביא שיש מפרשים דברי רש"י שבא לתרץ הקושיא, אמאי אמרינן דמרבין בשמחה רק בחודש אדר מצד נס פורים, ולא בחודש ניסן מצד הניסים דפסח. ומשום קושיא זו מוסיף רש"י חיבת פסח, והיינו שאיה"נ שגם בניסן מרבין כשמחה מצד פסח שבו. וע"ז אומר כ"ק אדמו"ר שליט"א שקשה לפרש כן ברש"י, משום שאם רוצה רש"י לומר דבר חדש ובפרט ענין הנוגע להלכה למעשה, הו"ל ללפרש ולכתוב לשון ברור, ולא לסמוך על רמזים. ובהערה 31 שם כתב: ולהעיר מהמדובר כמ"פ שהלכה צריך לומר בלשון ברור ואפילו אם הוא לשון מגונה, עכ"ל.

ולכאורה יש להעיר, שהרי ידוע דרכו של רש"י בפירושו על הש"ס, שאינו פוסק הלכות ורק מפרש פשוטו של הש"ס על אחר, ועד שרש"י במקום א" יכול לסתור את עצמו במקום אחר, משום שהוא מפרש פשטות הש"ס במקום ההוא, (ראה בשדי חמד כללי הפוסקים סי' ח' אות י"ב). ובנדו"ד לכאורה הרי לא בא לחדש הלכות חדשות, אלא לתרץ קושיא המתעוררת בעת לימוד הגמ'; שאם צריכים להרבות בשמחה בחודש אדר מצד נס פורים שבו, אמאי א"צ להרבות בשמחה בחודש ניסן מצד פסח שבו, וע"ז מתרץ רש"י שאיה"נ, גם בניסן צריכים להרבות מצד פסח שבו.

שם הביא כ"ק אד"ש שיש מפרשים ברש"י, בכחבו התיבות "פורים ופסח", שכוונתו שמכיון שאז הותחל ניסים רצופים ותכופים זל"ז, משו"ז משנכנס אדר מרבין בשמחה. ובהערה 36 כותב כ"ק אד"ש: ולכאורה י"ל שמפרש "משנכנס אדר" היינו "משנכנס אדר" ואילך - כולל חודש ניסן. אבל... אי"ז דומה ל"משנכנס אב" שפשיטא שקאי רק על אב (ולא על-החודש שלאח"ז). ואם כוונת רש"י דמרבין בשמחה קאי גם על חודש ניסן (דלא כ"משנכנס אב כו"ל) הו"ל לפרש זה בלשון ברור וכנ"ל בפנים, עכ"ל ק.

ונוסף על מה שהקשיתי לעיל שאין רש"י פוסק הלכות, יש להעיר שבנדו"ד יש לתרץ לכאורה התילוק בין ה"משנכנס אב" לה"משנכנס אדר", דאחר חודש אב היינו בחודש אלול) לא היו צרות לישראל, א"כ פשיטא שאחר חודש אב, א"צ למעט בשמחה, משום שאם אין סיבה למיעוט, א"צ למעט, וא"כ אין רש"י צריך לפרש זה, שזה דבר הפשוט שמיעוט שמחה הוא חידוש, שהרי בכלל צ"ל העבודה בשמחה. אבל בנדו"ד בנוגע פורים ופסח, משום הניסים רצופים ותכופים זל"ז, א"כ משנכנס אדר עד סוף חודש ניסן צריכים להרבות בשמחה, משום שמכיון שאין הפסק בהניסים א"כ גם בהשמחה אין הפסק, ואדרבה עפ"י הכלל דמעלין בקודש, ניתוסף: שמחה בכל יום, (וכמדובר בכמה שיחות) ומשום פשיטות הענין א"צ רש"י לפרש יותר ברור.

הרב מנחם גדלי' שוחאט

ח. בלקו"ש תצוה - ז' אדר תשל"ח הערה 36: בשאלת

יעבץ שם "דאי משום פורים גרידא א"כ לימא ניסן
וכסלו אלא ע"כ משהתחילו ימי נסים רצופים ותכופים
זל"ז", ולכאורה י"ל שמפרש "משנכנס אדר" היינו
"משנכנס אדר" ואילך - כולל חודש ניסן, אבל (נוסף
על השאלה שבפנים: מהי השייכות ל"משנכנס אדר" -
לתחלת אדר - הרי) אי"ז דומה ל"משנכנס אב" שפשיטא
שקאי רק על אב (ולא על החדש שלאח"ז) ... עכ"ל.

ויש להעיר ממ"ש בלקו"ש ח"א ויקהל ע' 194
סי"א: לאידך גיסא חזינן בהנוגע לפועל שמה שנכנס
באב ממעטין בשמחה הוא מוגבל שלא בכל ממעטינן שישנם
עניני שמחה גם באב "ראה שו"ע או"ח ס' תקנ"א ס"ב.
ב"ח לטור או"ח ס' תקנ"א: אבל באכילת בשר כו',
וצריך עיון במגן אברהם שם סק"א" אבל זה שנכנס אדר
מרבין בשמחה הוא בלי הגבלות ועד לא ידע, ולכא'
אינו מובן היות שכל ענין מה שנכנס אדר מרבין
מסתעף מזה שנכנס אב ממעטין. וכהלשון בגמ' כשם
א"כ מדוע משנכנס באדר מרבין בשמחה יותר מזה שנכנס
באב ממעטין וכו'. -ע"כ-, ובסי"ב מתרץ שהביאור
בפשטות שמחה צ"ל בכל פעם וכו' עיי"ש.

ולפי"ז צע"ק מה דמקשה כאן "דאינו דומה
ה"משנכנס אדר" ל"משנכנס אב".

הרב ש.ד. הכהן
נחלת הר חב"ד

קובץ הנ"ל גליון יד

יג. בגליון י"ג הערה ה' שאלתי עמ"ש בלקו"ש תצוה - ז' אדר תשל"ח הערה 36: בשאלת יעבץ שם "דאי משום פורים גרידא א"כ לימא ניסן וכסלו אלא ע"כ משהתחילו ימי נסים רצופים ותכופים זל"ז", ולכאורה י"ל שמפרש "משנכנס אדר" היינו "משנכנס אדר" ^{19/08/2018} ואילך - כולל חודש ניסן, אבל (נוסף על השאלה שבפנים: מהי השייכות ל"משנכנס אדר" - לתחלת אדר - הרי) אי"ז דומה ל"משנכנס אב" שפשיטא שקאי רק על אב (ולא על החודש שלאח"ז) עכ"ל.

ויש להעיר ממ"ש בלקו"ש ויקהל ע' 194 סי"א: לאידך גיסא חזינן בהנוגע לפועל שמה שנכנס באב ממעטין בטמחה הוא מוגבל שלא בכל ממעטין שישנם עניני שמחה גם באב "ראה שו"ע או"ח ס' תקנ"א ס"ב. ב"ח לטור ס' תקנ"א: אבל באכילת בשר כו', וצ"ע במין אברהם שם סק"א " אבל זה שנכנס אדר מרביץ בשמחה הוא בלי הגבלות ועד עד דלא ידע, ולכאו' אינו מובן היות שכל ענין מה שנכנס אדר מרבים מסתעף מזה שנכנס אב ממעטין, וכהלשון בגמ' כשם א"כ מדוע משנכנס באדר מרבים בשמחה יותר מזה שנכנס באב ממעטין וכו'. - ע"כ -, ובסי"ב מתרץ שהביאור בפשטות ששמחה צ"ל בכל פעם וכו' ע"ש.

ולפי"ז צע"ק מה דמקשה כאן "דאינו דומה ה"משנכנס אדר" ל"משנכ
אב" - ע"כ השאלה שבגליון י"ג - .
והנה התירוץ פשוט דלפי הביאור בלקו"ש ח"א יוצא איפוא שה"כשם
שנכנס וכו'" הוא בדווקא, והכונה בזה הוא: דכשם שנכנס אב ממעטין עו
כמה שאפשר - היינו מה שיכול להיות מצד הדין, דבלי שמחה כלל הרי א"
דמקרא מלא דיבר הכתוב "עבדו את ה' בשמחה" כמו"כ "משנכנס אדר מרבינ
בשמחה" כמה שאפשר, ז.א. עד שמחה בלתי מוגבלת, ולפי"ז א"ש מה שבל
שבלקו"ש מדמה חודש אדר לחודש אב, ^{יצור החכמה}
וגם מובן מ"ש בהערה 36 דלקו"ש תצוה תשל"ח שצ"ל "דומה ל"משנכנס
אב" שפשיטא שקאי רק על אב (ולא על החודש שלאח"ז) וז"פ.

הרב ש.ד. הכהן

נחלת הר חב"ד

קובץ הנ"ל גליון

יח. בגליון יג ס"ה כ' להוכיח מלקו"ש ח"א ע' 194 שאינו
דומה "משנכנס אדר מרבים בשמחה" ל"משנכנס אב ממעטין
בשמחה" דשם מבאר דהא דממעטין באב, הוא מוגבל שהרי גם
באב ישנם עניני שמחה "ראה שו"ע או"ח סתקנ"א ס"ב, ב"ח

לטור סתקנ"א: אבל באכילת בשר כו' צ"ע במג"א שם סק"א" - הערה 31 שם, ומ"ש "כשם שנכנס באב... כך וכו'" מפרש "וויל שמחה דארף זיין אלע מאל, אפי' בחודש אב. עס איז דאך אלע מאל דא דער ציווי פון עבדו את הוי' בשמחה, דערפאר אז עס קומט נאך צו מרביץ בשמחה איז דאס אן א גרענעץ... עכ"ל.

נמצא לכאורה שה"כשם" הוא לאו דוקא וא"כ צ"ע מ"ש בהערה 36 דלקו"ש תצוה - ז' אדר תשל"ח "...אבל...אי"ז דומה ל"משנכנס אב..." עכל"ק ועיי"ש.

חזינן דבהערה שם נקט שיש לדמות ה"משנכנס אדר" ל"משנכנס אב", עכ"ל.

והנה בגליון קט"ז (ברוקלין) ס"ד כותב הרב ישכר דוב קלויזנר לבאר מ"ש בלקו"ש ח"א שם - "דהכוונה הוא, דכמו שבאב ממעטין בשמחה דשאר חדשי השנה, לשמחה הכרחית, יוצא דבשאר חדשי השנה השמחה הוא יתירה ממה שמוכרח, והשתא דבאדר צריכים להרבות בשמחה של שאר חדשי השנה באותה מדה שמיעטו באב, ע"כ יוצא דצ"ל שמחה בלתי מוגבלת, ולפי"ז ה"כשם" שבגמ' מדויק הוא, עכ"ל.

אך דבריו חסרי הבנה הם שהרי עדיין - לפי ביאורו - "אותה מדה שמיעטו באב" הוא רק מ"שמחה יתירה לשמחה הכרחית" וא"כ מנין שבאדר עולים מ"שמחה יתירה" ל"שמחה בלתי מוגבלת", שהרי גם 'בשמחה יתירה' גופא יש כמה דרגות לעלות בה כמובן.

לכן מחוורתא כמ"ש ש.ד.ה. בגליון יד לוד סי"ג "שהכוונה: דכשם שנכנס אב ממעטין עד כמה שאפשר - היינו מה שיכול להיות מצד הדין, דבלי שמחה כלל הרי א"א, דמקרא מלא דיבר הכתוב "עבדו את ה' בשמחה" כמו"כ "משנכנס אדר מרבים בשמחה" כמה שאפשר, ז.א. עד שמחה בלתי מוגבלת, ולפי"ז א"ש",

וכן מ"ש בגליון ברוקלין שם לת" ע"פ ביאורו מה שהקשה בס' דבר אלי' ח"א (דרוש ל"א) מ"ש "כשם וכו'" הא יכול לומר בפשטות משנכנס אדר מרבים בשמחה מבלי להתיחס בזה אל אב.

וכותב הנ"ל שלפי המבואר בהשיחה א"ש דה"כשם" באה לאשמעינן דהשמחה דאדר צ"ל בלתי מוגבלת" ועיי"ש.

אך ג"ז אינו מובן שעדיין צ"ב, מה מוסיף בזה שמייחסן אל אב, ואט בכדי לחדש שצריך שמחה בלתי מוגבלת (כמבואר בשיחה) הי' צריך שיאמר זאת מפורש, מבלי להתיחס בזה אל אב.

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון קכו (תש"מ)

ג. בלקו"ש פ' תצוה תשל"ט (ס"ד ואילך) מבאר ב' סוגי עבודה - ברעש, ובקול דממה דקה. ובהמשך לזה מביא: "מ' האט געפרעגט ביים בעש"ט וועגן דעם וואס חסידים מאכן תנועות וכו' ביים דאוונען - האט ער געענטפערט, אז דאס איז בדוגמא ווי איינער וואס טרינקט זיך אין ים, מאכט ער אלערליי תנועות אויף ראטעווען זיך און שרייט בכל כחו אז מען זאל אים ראטעווען..."

"...משא"כ די עבודה ... כמלאכים די התגלות פון דער התקשרות עצמית פון אלע אידן מיטן אויבערשטן ... איז ניט ... מיט א רעש ... נאר בתכלית הביטול בקול דממה דקה", עכ"ל, עיי"ש בארוכה ובהערות שם.

ויש להעיר ממ"ש ב"תורת שלום" (ע' 168):
"רבינו הגדול ... אז ער וואלט זיין בימי התנאים וואלט ער זיין א תנא, און נאך העכער, ... מ'מיינט נביאים, "דער רבי האט גי'האט אט די אלע מדריגות היותר נעלות און דוקא בהתיישבות, הגם ביי אים איז אויך געווען דער ע' פון התפעלות, ווי עס איז ידוע איז ער פלעגט זיך קייקלען אין מיטן חסידות פון גרויס התלהבות און התפעלות, ... נאר די התלהבות מוז זיין וויילע, מ"מ איז ער דאך געווען מלובש אין א גוף ... דאס איז ניט סותר צו דעם ענין פון התיישבות, אדרבה זה מורה על גודל עוצם מעלת מדריגת ההתיישבות שהמשיכו בגוף הקדוש שלו ממש להיות כל המדריגות היותר נעלים מאירים בגופו ממש", עכ"ל.

*

*

*

ד. בלקו"ש שם (ס"ו) כותב וז"ל: "אין פירוש דש"י,

פשוטו של מקרא - וואו די אידן ווערן געזען ווי זיי זיינען בפשטות (בחיצוניות) - זעט מען די אידן שב"שולי המעיל" אין א דרגא פון "ריקנין" וכו' ... אין פירוש הרמב"ן, וואו עס זיינען דא (ניט נאר "פשטים" נאר) אויך "דברים נעימים ... ליודעים חן" (לשוך הרמב"ן בה"פתיחה לפירושו עה"ת בסופה" (הערה 44)), אז דארט מודגש די פנימיות פון אידן, וואס מצד דעם האט א איד קיין שייכות ניט צו חטא, ועמך כולם יתקיים", עכ"ל.

ויש להעיר ממ"ש בלקו"ש ח"ה (ע' 120): "פון די ענינים פון "יינה של תורה" אין פירוש רש"י ... שטייט "יעקב ועשו האמורים למטה" ... בשעת מען רעדט ... וועגן "בפרשה", ווי ס'איז אין (און מצד) תורה - וואס אורייתא וקב"ה כולא חד, איז מען מקדים יעקב'ן (וכלשוך רש"י) - ווארום אין פנימיות הכוונה איז דאך "ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי", און במי חפץ במעשיהם של צדיקים".

ושם: "אין רמב"ן שטייט "עשו ויעקב האמורים למטה" ... בעת מען רעדט וועגן "למטה" אין וועלט, איז מען מקדים עשו'ן (וכלשוך הרמב"ן) ". ובהערה 50: והרי פי' הרמב"ן עה"ת הוא "בפשטים ... וליודעים חן" ^{הוצר החכמה} (סוף פתיחתו לפירושו)", עכ"ל.

וראה גם לקו"ש חי"א (ע' 132): "וזוהו ההפרש בין פי' האבן עזרא ופירוש"י בפנימיות הענינים:

האבן עזרא מפרש לפי פשטות הענינים - וה"זית" בתוכנו הפשוט הרי ענין המרירות (וחשך) שבו הוא מצד תערובת הקליפה וסט"א ... אולם בפירוש רש"י, שהוא "יינה של תורה" (פנימיות התורה), מוארים (ברמז עכ"פ) הענינים לפי פנימיותם - והרי ענינו הפנימי של "זית" הוא ... תכלית הקדושה והביטול", עכ"ל.

חזינן שמפרש פירוש רש"י ביחס לרמב"ן (ולהאבן עזרא) ע"פ פנימיות הענינים, להיפך ממה שפי' בלקו"ש פ' תצוה הנ"ל, ויש ליישב.

הרב ש. ד. הכהן

נחלת הר חב"ד

קובץ הנ"ל גליון קמו

א. בלקו"ש פ' תצוה תשל"ט ס"ה כותב וז"ל: "משא"כ די עבודה פון כהן גדול ביום הכפורים אין קדש הקדשים איז אין א רעש, ווייל דעמאלט זיינען די אידן כמלאכים, די התגלות פון דער התקשרות עצמית פון אלע אידן מיטן אויבערשטען; און וויבאלד אז יעדער איד, אפילו די וואס זיינען שייך צו "שולי המעיל", שטייען דאן בתכלית הקירוב וההתאחדות מיט אלקות - יחידה ליחדך - איז אויך זייער כניסה לקודש הקדשים (דורך דעם כהן גדול) ניט ווי א רחוק שנעשה קרוב [וואס דאן איז עס מיט א רעש כו'], נאר בתכלית הביטול, בקול דממה דקה", עכלה"ק.

ולהעיר דזה שאומר כמלאכים בכ' הדמיון אף שבפשטות הכוונה רק דמיון (היינו לגריעותא), אולי כאן הכוונה גם למעליותא, והוא עפ"י מש"כ בסד"ה שיר המעלות תש"ג וז"ל: "ולזאת הנה כאשר נגע הדבר בעומק פנימיות נקודת נפשו היינו ביחידה שבנפש אין ביכולתו להרים קול כלל כ"א צעקת הלב והיינו שהפנימיות והעצמות שבלב ונפש צועק וכלה בכל עצמיות שלה ממש והוא הזזת כל עצמותו ממש, ובחינה ומדריגה זו הוא רק בנשמות ולא במלאכים דהמלאכים הנה גם העליונים ביותר עבודתם ^{אמר החכמה} ברעש והתפעלות ונקראים שרפים לפי שנשרפים בהאוי"ר שלהם ורק בנשמות יש כח זה להיות הכליון בכל עצמותו והיינו דהכליון אינו בשום אופן התפעלות שתהי' כ"א בכל עצמותו ממש, והזזה זו דכליון עצמות נפשו בלי שום רעש כ"א בצעקת הלב מגיע בעצמות א"פ ב"ה", עכ"ל.

יעקב מיטלייס

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון מו (תש"מ)

ב. בלקו"ש תצוה תשל"ט ס"ו "דער חילוק צווישן שיטת הרמב"ן אין פירוש רש"י פשוטו של מקרא - וואו די אידן ווערן געזען ווי זיי זיינען בפשטות (בחיצוניות) ... אין א דרגא פון "ריקנין" ... אין פירוש הרמב"ן, וואו עס זיינען דא (ניט נאר "פשטים", נאר) אויך "דברים נעימים" ... לידועים חן" (לשון הרמב"ן בה"פתיחה" לפירושו עה"ת בסופה) איז דארט מודגש די פנימיות פון אידן, וואס מצד דעם האט א איד קיינ שיכוח ניט צו חטא, ועמך כולם צדיקים" עכ"ל.

ויש להעיר מלקו"ש ח"ה ע" 120 "בעת מען רעדט וועגן "למטה", אין וועלט, איז מען מקדים עשו"ן (וכלשוך הרמב"ן (והרי פי" הרמב"ן עה"ת הוא "בפשטים" .. וליודעים חן" (סוף פתיחתו לפירושו)) בשעת מען רעדט אבער וועגן "בפרשה" ווי ס"א איז אין (אוך מצד) תורה - וואס אורייתא וקוב"ה כולא חד, איז מען מקדים יעקב"ן (וכלשוך רש"י) - ווארום אין פנימיות הכוונה איז דאך "ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי" - עכ"ל.

הרי מצינו שרש"י - ביחס לרמב"ן מפרש הפנימיות
והרמב"ן הוא שמפרש לפי ה"פשטים" וזה דלא כהנ"ל לכאוף,
ויש ליישב בהחלט 21/08/2018

וכן יש להעיר ממ"ש בלקו"ש ח"א ע' 132 "וזהו
הפרש בין פי' האבן עזרא ופירש"י בפנימיות הענינים:

האבן עזרא מפרש לפי פשטות הענינים - וה"זית"
בתוכנו הפשוט... הוא מצד תערוכת הקליפה וסט"א.. אולם
בפירוש רש"י, שהוא "זינה של תורה" (פנימיות התורה)
מוארים (ברמז, עכ"פ) הענינים לפי פנימיותם - והרי
ענינו הפנימי של "זית" הוא... תכלית הקדושה והביטול"
עכ"ל.

* * *

ג. שם ס"ד "אין דעם סוג עבודה פון יעדן אידן ..
בשעת ער טראכט זיך אריין ווי אזוי ער איז "רחוק" ..
ווערט ער נתעורר מיט א קול רעש גדול צו "אנטלויפן"
פון דעם מצב. [מ"האט געפרעגט ביים בעש"ט וועגן דעם
וואס חסידים מאכן תנועות וכו' ביים דאוונען - האט ער
געענטפערט, אז דאס איז בדוגמא ווי איינער וואס טרינקט
זיך אין ים מאכט ער אלערליי תנועות אויף ראטעווען זיך
און שרייט בכל כחו אז מען זאל אים ראטעווען, און
זיכער לאכט קיינער ניט פון זיינען תנועות און
געוואלדן]. כדאי צו זיין א כלי צום שם הוי" (שלמעלה
מן העולמות) דארף די עבודה זיין אין דער בחי' פון
"קול דממה דקה" בתכלית הביטול". ובס"ה שם: ווייל
דעמאלט איז .. די התגלות פון דער התקשרות עצמית פון
אלע אידן מיט'ן אויבערשטן .. שטייען דאן בתכלית
הקירוב וההתאחדות מיט אלקות - יחידה ליחדך - .. בתכלית
הביטול, בקול דממה דקה", עכ"ל.

ולהעיר ממ"ש בחו"ש ע' 169: דער זיידע .. הגם
בא עם איז אויך געווען דער ע' פון התפעלות, ווי עס
איז ידוע אז ער פלעגט זיך קייקלען .. נאר די התלהבות
מוז זיין וויילע מ"מ איז ער דאך געווען מלובש אין א
גוף, דארף דאך דערהערן אלקות, איז דאס איז דער פאל
פון לבי ובשרי ירננו אל-א-חי, וואס דער גוף דערהערט
אלקות, דאס איז ניט סותר צו דעם ענין פון התיישבות,
אדרבה זה מורה על גודל עוצם מעלת מדריגת התיישבות
שהשיכו בגוף הקדוש שלו ממש להיות כל המדריגות היות
נעלים מאירים בגופו ממש", עכ"ל.

הרב שלום דובער הכהן
- נחלת הר חב"ד -

קובץ הנ"ל גליון מז

ה. בגליון כו (מו) מעיר הר"ש ד"ב הכהן על המבואר בלקו"ש תצוה תשל"ט ס"ו שפירוש רש"י הוא פשוטו של מקרא משא"כ פי' הרמב"ן הוא ניט נאר פשטים נאר אויך דברים נעימים ליודעים חן וכו' עיי"ש.

ומעיר ע"ז מהמבואר בלקו"ש ח"ה ע" 120 "בעת מען רעדט וועגן "למטה" אין וועלט איז מען מקדים עשו"ן (וכלשון הרמב"ן) והרי פי' הרמב"ן עה"ת הוא "בפשטים" וליודעים חן" (סוף פתיחתו לפירושו) בשעת מען רעדט אבער וועגן "בפרשה" ווי ס"איז אין (און מצד) תורה וואס אורייתא וקוב"ה כולא חד, איז מען מקדים יעקב"ן (וכלשון רש"י) ווארום אין פנימיות הכוונה איז דאך "ואוהב את יעקב ואת עשו שנאחי", עכ"ל.

ומזה מעיר הנ"ל שכאן רואים שרמב"ן מפרש לפי הפשטים ורש"י לפי פנימיות הענינים היפך הנ"ל.

מזה נראה שהוא מפרש הכוונה בלקו"ש ח"ה הנ"ל שסיבת החילוק בין הרמב"ן ורש"י כי רמב"ן מפרש לפי הפשטים וע"ז מביא מהפתיחה שהוא מפרש בפשטים ורש"י מפרש בפנימיות, ולפי"ז זהו טעות כי עיקר החילוק הוא כי הרמב"ן מזכיר "למטה" וא"כ הוא מזכיר כמו שהוא למטה היינו בעולם, משא"כ רש"י מזכיר "בפרשה" וא"כ הוא מדבר כמו שהוא מצד התורה והיינו בפנימיות. ואין זה נוגע לאופני פירושיהם בכללות, ומה שמביא מהפתיחה שהרמב"ן מפרש "בפשטים" וליודעים חן" לדעתי הכוונה הוא לא לענין הפשטים כ"א לענין של ליודעים חן, והיינו שהוא

רק להעיר במה שמפרשים ד" הרמב"ן עפ"י חסידות וע"ז מעיר שהרמב"ן בעצמו אומר שהוא מפרש לא רק בפשטים כ"א גם ליודעים חן, משא"כ בהנוגע לפרש"י אי"ז להעיר שכבר הוזכר הרבה פעמים שברש"י יש יינה של תורה.

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

קובץ הערות התמימים ואני"ש תורת אמת גליון א (תשמ"א)

ז. בלקו"ש חלק ט"ז (עמ' 346) כותב כ"ק אד"ש "די הסברה בזה, פון דעם מאמר הגמרא "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה", איז מובן אז "מרבין בשמחה" אין חודש אדר, איז דער זעלבער גדר ווי ממעטין בשמחה, אין חודש אב.

אין דעם אונטערשייד צווישן חודש אב לגבי די אנדערע חדשים, ווען עס זיינען פארגעקומען מאורעות בלתי רצויים - וואס דוקא ביי אב זאגט מען "ממעטין בשמחה" - געפינט מען צוויי ענינים: א) "הוכפלו בו צרות" (ב) ס'איז א "יום חייב". ווי די גמרא זאגט אויף דעם, אז אויך בשני חרב הבית בט' באב, ווייל "מגלגלין זכות ליום זכאי, וחובה ליום חייב" - וואס י"ל אז דאס איז ניט בלויז מצד דעם חורבן הבית בראשונה באותו יום, נאר אויך נאך פריער, כמאמר הגמרא אויף "ויבכו

העם בלילה ההוא" - "תשעה באב הי', אמר להם הקב"ה אתם בכיחם בכי של חנם, ואני קובע לכם בכי לדורות".

לויט דעם קומט אויס אז דער "מרבין בשמחה" פון חודש אדר, איז אויך עד"ז: ס'איז הוכפלו בו הניסים, און ס'איז א יום זכאי".

ועפי"ז יש לתרץ קושיית הדבר אליהו (ח"א דרוש ל"א) "וצ"ל למה לי' למשוך קו השתוות בין שני הפכים אב ואדר, תשעה באב ופורים, ולומר "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר וכו'", הא יכול לומר בפשטות משנכנס אדר מרבין בשמחה, מבלי להתייחס בזה אל אב"ק? עכ"ל.

וע"פ הנ"ל מובן דאס לא הי' אומר "כשם... כך....", לא הי' מובן למה דוקא באדר, ולא בחדשים אחרים, ודו"ק.

הת' לוי יצחק הרטמן
ישיבת תוא"ל
ירושלים

קובץ הערות התמימים ואני"ש לוד גליון כב (תשמ"א)

לב. בגליון י"א העיר הת' א. פ. - בין שאר דבריו - במ"ש בלקו"ש חט"ז שיחת פ' תצוה ז' אדר הערה 32 שבתחילת הערה מוזכר הלשון "משתה ושמחה" ובסופה "שמחה ומשתה" דבפשטות צ"ב מהו טעם השינוי, עיי"ש.

ויש להעיר שעד"ז מצינו במגילת אסתר פרק ט' פסוק יז,

יח ועוד כתוב "ימי משתה ושמחה" ובפסוק יט "שמחה ומשתה" אלא שזה גופא טעון ביאור?*

הת' מ. יעקובוביץ
תות"ל קרית גת

*בהפי' "יוסף לקח" מתרץ שאלה זו, וז"ל: "ומה שאומר כאן שמחה ומשתה היפך מה שאמר קודם לכן שהקדים משתה לשמחה הוא מפני שבשעת מעשה השמחה גרמה המשתה אבל לדורות המשתה מעורר השמחה ולכך הכתוב הראשון שאמר ועשה אותו וגו' שמדבר לענין קביעות לדורות הקדים המשתה אבל הכתוב השני שמדבר בענין המשתה מאז כמו שנאמר עושים לכן הקדים השמחה למשתה שהשמחה אמנם גרמה המשתה", עכ"ל.

19/08/2018

ועפי"ז י"ל בפשטות בנוגע להערת כ"ק אד"ש שקודם נקט הלשון משתה ושמחה כנ"ל שזה הסדר שע"י המשתה בא השמחה ומה שמשנה אח"כ "שמחה ומשתה" כי בהמשך הערה כותב וז"ל: "ה"מרבית בשמחה" (המדובר בפנים "משנכנס אדר" הוא לא "שמחה ומשתה" ריבוי הסעודות וכיו"ב) כבפורים כ"א איזה שמחה שתהי' עכ"ל. היינו שמדבר אח"כ בנוגע לענין השמחה לכן נקט הפסוק "שמחה ומשתה" - שמחה קודם שבזה הוא מדבר.

המערכת

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מונטריאל גליון לו (תשמ"ב)

יג. הבעה"ט בפסוק ראשון דפרשת תצוה כותב: "תצוה בגימ' נשים צוה, רמז להדלקת הנר לנשים חובה בשבת".

שעפי"ז יומתק יותר מה שהתעוררות למבצע נש"ק באה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, וביותר עפ"י המבואר בלקו"ש חט"ז ע' 351 ובהערה שם בענין "ואתה" – העצמיות של משה ואיך שהגילוי דמשה רבנו בנשיאי חב"ד

ובפרט עפ"י מש"כ באוה"ח שם: "ואתה תצוה.. על דרך אומרם ז"ל איך צו אלא מלכות כי הוא ימלוך עלינו לעתיד.

א' מאנ"ש

קובץ הערות התמימים ואני"ש מאריסטאון גליון ש (תשמ"ג)

א. בלקו"ש חט"ז שיחה לפ' תצוה - ז' אדר ס"ט (ע' 349) וז"ל:

" . . פארוואס געפינט מען אין שו"ע נאר דאס וואס מתענים בז' אדר שבו מת משה, און מען געפינט ניט קיין שום ענין פון שמחה אלס זכר צו לידתו בז' אדר?

וי"ל אז היא הנותנת: וויבאלד אז דער ענין פון יום זכאי פון דעם טאג איז אן ענין נעלה ביותר, קען דאס ניט אראפקומען בגילוי למטה אין א שמחה גלוי, נאר דאס בלייבט בהעלמו און עס פועלט בדרך סיבה באופן נבדל". עכ"ל.

ויש להעיר עד"ז מתו"א ד"ה חייב אינש (ק, א) וז"ל: "דכ' האריז"ל שקדושת הטלית גדלה מעלתה במאד מאד על קדושת הציצית שהן רק נימין נמשכין מהטלית רק שמפני גודל מעלת קדושתה אינה יכולה להתלבש בטלית הגשמי ממש כמו בציצית ולכן אין בטלית הגשמית שום קדושה כלל ומותר להשתמש בה דברי חול משא"כ בציצית". עכ"ל.

וכן עד"ז בנוגע לפורים שאין אסור בעשיית מלאכה כמו בשאר יו"ט רק שמפני גודל האור וכו' עיי"ש. וכן עד"ז בלקו"ת ד"ה אני לדודי [א] בנוגע לי"ג מדות הרחמים שמאירים בחודש אלול.

שמואל לאופר

קובץ הנ"ל גליון שמו (תשד"מ)

ה. בלקו"ש חט"ז שיחה לפ' תצוה - ז' אדר (ע' 343) בהע' 17: " כדמשמע לכאורה מלשון התוס' [נזיר יד, א - ד"ה אמר כמשה] "דביום הוולדו דהיינו בז' ירחים" ומי ידע אז שישמח, לבד עמרם וב"ב . . . - ואולי ותצפנהו רק מהמצרים". עכ"ל.

ולהעיר (גם) מרשימת הרה"ת וכו' יוסף הלוי שי' וויינברג משנות תרצ"ט - ת"ש (נדפסה גם בתרגום חפשי בס' "שמועות וסיפורים" להרר"ג כהן, ח"ג ע' 220):

"בימים ההם אמר (=כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע)
כאשר משה נולד רבתה השמחה אצל היהודים; ליוכבד
נולד בן! . . ."
ולא באתי אלא להאיר.

אחד מהת'

תות"ל - 885

קובץ הני"ל גליון שנד (תשד"מ)

ה. בלקו"ש חט"ז שיחה לפ' תצוה - ז' אדר (ע'
349) הערה 66 מובא וז"ל: "ולהעיר מירושלמי
מגילה פ"א ה"ה, אותה שנה היתה מעוברת, וא"כ הנס
הי' באדר ראשון." עכ"ל בנוגע לעניננו.

להעיר מפירוש קרבן העדה שם בד"ה הוא חודש
אדר, וז"ל: למה לי, אלא ה"ק לחדש י"ב שבכל שנה,
אבל עתה הוא חודש י"ג, עכ"ל. דהיינו שמפרש
המובא בגמ' ירושלמי שם - שאותה שנה היתה מעוברת
מה טעמה (דכתיב) מיוט ליום ומחודש לחודש שנים
עשר הוא חודש אדר - דהנס פורים הי' בחודש י"ג

דהיינו אדר ב'. וכך מובא בפני ה"פני משה" שם
בד"ה אותה שנה (אלה שהוא לומד א"ז מלשון הפסוק
ומחדש לחדש). וראה גם פירושו ב"מראה פנים" על
אותו הענין. וראה גם בפני "עמודי ירושלים"
בירושלמי שם, שעפ"י פי' ה"קרבן העדה" הנ"ל,
יתורץ קושליית החת"ס המובא גם בהמשך ההערה
בלקו"ש שם.

ה.ל.

קראון הייטס

קובץ הערות התמימים ואני"ש צפת גליון סא

"כדאי הלידה שתכפר על המיתה"

עיונים בשיחת כ"ק אד"ש מה"מ - לקו"ש חכ"ו שיחה א' לפר' שמות*

הת' בנימין שיחי מאירי

תלמיד בישיבה

בלקו"ש חכ"ו שיחה א' לפ' שמות מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א את מש"כ רש"י בנוגע להמסופר בגמ' מגילה (יג, ב): "כיון

(*) הדברים נמסרו בשיעור השבועי בלקו"ש הנמסר בישיבה, ונתלבנו ע"י כמה מהמשתתפים.

שנפל פור בחדש אדר שמח (המן) שמחה גדולה, אמר: נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד". וע"כ אומר רש"י שם "כדאי הלידה שתכפר על המיתה".

ומק' בזה אד"ש: א. דלכאו' אפכא מסתברא, שהרי המוות בא לאחר הלידה ומבטל אותה. ב. הרי מקרא מלא דיבר הכתוב "טוב יום המוות מיום הולדו".

ונקודת הביאור שם היא, שענין זה ד"טוב יום המוות מיום הולדו" הוא בעיקר אצל שאר בני"י, משא"כ בנוגע למשה רבינו הענין שונה מאחר וכבר בלידתו "נתמלא הבית כולו אור" (ז.א. שאור נשמתו האיר בגלוי כבר בלידה, לא כמו אצל שאר היהודים (גם צדיקים) שאור הנשמה מאיר דווקא ע"י העבודה),

ומאחר שענינו של משה הוא התורה "שנקראת על שמו" וזהו עצם ענינו ומהותו, וענין התורה זה מה שהיא "תורת אמת" שאמת אי"ז (רק) היפך השקר אלא זה מורה על נצחיות, כלומר שלא זו בלבד שאינה משתנית אלא יתירה מזו שהתורה אינה תחת שינויי הזמן והמקום וכו',

הנה עד"ז הוא בנוגע למשה רבינו שענינו הוא אמת (כמארז"ל "אמת זה משה"), ז.א. שלא רק שאינו שייך לשקר ח"ו אלא שענינו הוא נצחיות, וכמו שאמרו רז"ל "משה רבינו לא מת", ועד"ז בנוגע למעשי ידיו אמרו חז"ל "מעשי ידי משה נצחיים הם" (- המשכן וכליו), והיות שענין זה (שקשור עם עצם מהותו ונשמתו) נתגלה כבר בשעת לידתו, הנה ע"ז אומר רש"י "כדאי הלידה שתכפר על המיתה" שענין הלידה - התגלות עצם נשמתו - הוא פעל את הענין של "לא מת משה".

וממשיך כ"ק אד"ש מה"מ שאי"ז סותר לכך שהפסוק "טוב יום המוות מיום הולדו" נדרש (גם) על משה, מכיון שתלוי בנוגע למה מדובר; כשמדברים על עצם ענינו ומהותו של משה הנה כנ"ל האיר זה כבר בעת הלידה ואין זה שייך לשינויים. משא"כ כשמדברים בנוגע ל"מעשיו תורתו ועבודתו שעבד בה כל ימי חייו" שהם עניניו

החיצוניים ביחס לעצם מהותו, הנה בענין זה מתבטאת המעלה של יום המיתה שאז נפעל השלימות בענינים אלו, עכת"ד, עיי"ש באריכות הביאור.

והנה בחכ"ו שיחה ל"תצווה - ז' אדר" (ע' 6-205) מבאר הרבי בארוכה איך שביום הסתלקותו של משה רבינו האיר ענינו העצמי (ולכן בפר' תצווה הוזכר משה בתור "אתה" שזה מורה על עצמיותו של האדם), עיי"ש.

וצריך ביאור, שלפי המבואר בפר' שמות הסיבה לכך ש"כדאי הלידה שתכפר על המיתה" היא משום שבעת הלידה נתגלה מעלתו העצמית של משה, והיא מכפרת ומבטלת ("ווישט-אָפּ") את ענין המיתה. ובהשיחה דפ' תצווה כתב שגם בעת ההסתלקות נתגלה המעלה העצמית דמשה, וא"כ לא מובן מהי העדיפות של הלידה ועד כדי כך ש"תכפר על המיתה" הרי המעלה העצמית נתגלתה גם בעת המיתה?

[אם הי' ביאור המעלה דיום ההסתלקות (בשיחה של "תצווה - ז' אדר") מצד "מעשיו תורתו ועבודתו" של משה רבינו, שהם מאירים ופועלים ביום ההסתלקות (כמבואר בכ"מ), לא הי' כל קושי, מאחר שאת החילוק בין ענינים אלו מבאר הרבי בפר' שמות - שבנוגע לעניניו החיצוניים של משה ("מעשיו תורתו ועבודתו") המעלה היא אכן ביום ההסתלקות, ובנוגע לעניניו העצמיים המעלה היא ביום הלידה - אך כאן מבאר הרבי שביום ההסתלקות התגלתה מעלתו העצמית של משה, וזה לכאו' דורש ביאור].

ולכאו' הי' אפשר לתרץ ע"פ המבואר בלקו"ש חט"ז שיחה ל"תצווה ז' אדר" (ע' 346 ואילך), ששם מבאר הרבי שבז' אדר ישנם שני ענינים: א. מעלתו כ"יום שנולד בו מושיען של ישראל", שזה מבטא את מעלתו הפנימית והעצמית של משה רבינו, אלא שמעלה זו היא כ"כ נעלית עד שאינה יכולה לבוא לידי גילוי למטה. ב. מעלתו כיום שמת בו משה, וכידוע שביום ההסתלקות מאירים כל "מעשיו תורתו ועבודתו" ו"פועל ישועות בקרב הארץ", לכן ענינו של יום המיתה הוא להביא

לידי גילוי את מעלתו העצמית של משה שנמשכה ביום הלידה, שאינו יכול – לרוב מעלתו – להתגלות מצ"ע. (וענין זה מודגש במיוחד בנוגע למשה רבינו שנולד ונפטר באותו יום שזה מדגיש שכל ענינו של יום המיתה הוא לגלות את מעלתו של יום הלידה).

אורי החסיד

ז.א. שהמעלה העצמית של משה רבינו שנמשכה ביום הלידה נתגלתה (על ידי ו) ביום המיתה.

ולפי"ז יש לתווכ שני ביאורים הנ"ל (דפ' שמות ותצוה), שהביאור דפ' תצוה הוא שביום המיתה מתגלה מעלתו העצמית של משה, שגילוי זה אכן קשור עם מעלת יום הלידה, אלא שהיא מתגלית ביום המיתה דווקא.

אורי החסיד 01.07.2018

משא"כ בפר' שמות הביאור הוא במעלתו של יום הלידה מצ"ע, (שאז הוא נמשך, ובלי קשר לכך שהגילוי שלו עצמו הוא ביום המיתה).

אלא שביאור זה אינו מספיק כי בשיחה דפר' שמות אומר אד"ש שהגילוי דיום הלידה התגלה ביום הלידה עצמו, ולא שמעלתו התגלתה (רק) ביום המיתה, (וכמ"ש בגמ' (סוטה י"ב ע"א) שכבר בעת לידת משה "נתמלא הבית כולו אור").

ובנוסף לזה גם צריך להבין:

דהנה בשיחה הנ"ל (חט"ז) בה מבאר הרבי שהגילוי של עניני משה היו בעת ההסתלקות, בהע' 75 שם מוסיף וז"ל: "אפילו בלידת משה שנתמלא כל הבית כולה אור". . אין זה בדומה כלל להגילוי שלאח"ז, כמובן. "עכ"ל. דלפי"ז יוצא שבעת הלידה האור שנתגלה לא הי' כ"כ חשוב ועיקרי, וצ"ל איך יסתדר זה עם המבואר בארוכה בשיחה הנ"ל (דפ' שמות) שאור זה שבו נתמלא הבית מבטא את עיקר ענינו ומעלתו של משה?

ואולי יש לומר הביאור בכל זה, ובהקדים:

א. הכלל (הנ"ל) שמבאר הרבי בשיחה דפ' שמות, שבנוגע לעניניו

העצמיים עיקר ההתגלות היא ביום הלידה, ובנוגע לעניניו החיצוניים עיקר ההתגלות היא ביום ההסתלקות.

ב. מ"ש כ"ק אד"ש מה"מ ב'דבר מלכות' דש"פ וישלח אות ה': שבהיחס שבין גילויים להעצם ישנם שני ענינים, וז"ל "הכלל שהעצם הוא בהעלם והאור הוא בגילוי, הוא, ביחס להזולת, שכיון שאינו יכול לקבל העצם אלא הארה ממנו בלבד, לכן קורא להארה "אור", ולהעצם "העלם" (חושך); אבל ביחס להעצם ה"ז להיפך – שההארה היא חושך לגבי העצם שהוא "אור". עכ"ל.

הנה עפ"ז יש לומר, שבשיחות הנ"ל דתצוה - ז' אדר (חט"ז וחכ"ו) מדבר הרבי על עניניו החיצוניים (- הגילויים) של משה (כנ"ל), ולכן מצד הגילויים ה"עצם" הוא בהעלם, ולכן לא רואים את מעלת יום הלידה מצ"ע, ורק כאשר מגיע יום ההסתלקות שענינו הוא לגלות את כל עניניו של הצדיק, לכן דווקא אז רואים את מעלתו העצמית של משה (למרות שהיא כבר נמשכה בעת הלידה).

היינו שלפי ביאור זה, ההסתכלות על המעלה העצמית דיום הלידה היא (לא כפי שהוא מצ"ע ו"בטהרתו", אלא (רק)) כפי שרואים זאת מצד הגילויים (- יום ההסתלקות).

ולכן לפי"ז הנה מ"ש בגמ' שבשעה שנולד משה "נתמלא הבית כולו אור", אכן אין הכוונה לאור המבטא את מעלתו העצמית של משה (כפי המבואר בשיחה הנ"ל דפ' שמות), אלא כנ"ל מההע' בשיחה דחט"ז הנ"ל, שזה הי' אור ש"אין זה בדומה כלל להגילוי שלאח"ז (בעת המיתה), כמובן". ומ"מ אי"ז סותר להביאור דפ' שמות, כי כאן (בשיחות דפ' תצווה) מדובר על ההסתכלות שמצד ה"גילויים" דמשה כנ"ל -

משא"כ בשיחה דפר' שמות מדבר הרבי על עניניו העצמיים (- העצם) של משה כפי שהם מצ"ע, ולכן מצד העצם הנה אדרבה הגילוי מצדו נתגלה כבר בעת הלידה, וכנ"ל מהדבר מלכות שביחס להעצם עיקר הגילוי הוא העצם עצמו ואילו הגילויים לגביו הם בגדר "חושך",

וע"ז היא אריכות הביאור שם להסביר את ענינו ומעלתו העצמית (וכפי שהיא מצדו) של משה שהיא התגלגלה ביום הלידה.

ועפ"ז יובן ויומתק המובא בהע' 79 בשיחה הנ"ל (דחכ"ו פר' שמות). בגוף השיחה אומר כ"ק אד"ש: "העילוי של "כדאי הלידה שתכפר על המיתה" מבטל לגמרי את ענין המיתה והסילוק, כנ"ל." ובהע' "אף שגם במשה יש תעניות מצד הסתלקות האור למטה" . . . וצ"ע. ואכ"מ." 01/09/2018

ולכאור' אינו מובן מהו הצ"ע, הרי בשיחה דחט"ז מסביר הרבי שהשמחה מכך שז' אדר הוא "יום שנולד בו" פועלת שגם התענית שביום זה – שהיא בגלל שזהו יום שמת בו משה – תהי' לא משום שזה בגדר ד"ימים שאירעו בהם צרות לאבותינו" שלכן "ראוי להתענות בהם" שלא תהי' נתינת מקום לענינים בלתי רצויים, אלא משום שזה "כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה", שהשמחה ע"כ ש"נולד בו מושיען של ישראל" פועלת שגם התשובה של התענית תהי' באופן הכי נעלה ומתוך שמחה וכו'.

ולפי"ז אין מובן מהו הצ"ע בהערה מכך שיש תענית, הרי מכהנ"ל ראינו שאדרבה בגלל שזהו יום ש"נולד בו משה", לכן התענית היא באופן הכי נעלה, ומתוך שמחה וכו'.

אלא שע"פ הנ"ל – שיום ההסתלקות קשור עם ה"גילויים" דמשה ויום הלידה עם ענינו ה"עצמיים" – יובן היטב, שלפי הביאור דחט"ז הנה מה שנרגש בז' אדר זה בעיקר ענין ההסתלקות (שלכן יש את התענית) שזה מבטא את ענין ה"גילויים" דמשה, ואילו המעלה העצמית ד"יום שנולד בו משה" (שלכן זה פועל שבתענית יהי' גם הענין דשמחה), נרגשת ומתגלה רק כפי שרואים זאת מצד ה'גילויים' (- התענית שמצד ענין ההסתלקות).

משא"כ להביאור דפר' שמות, שם כל ההסתכלות היא רק מצד ה"עצם" וכפי שהוא מצ"ע שלגביו ה"גילויים" זה בכלל העלם, והיות וכל ענין התענית זה רק מצד ההסתלקות (למרות שגם ענין הלידה

פועל בו), (וכמבואר בארוכה בהשיחה הנ"ל דחט"ז), לכן אין כל נתינת
מקום לענין התענית, וע"ז הוא ה"צ"ע" שבהערה.

אותה שנה מעוברת היתה (גליון)

הת' לוי הכהן זרחי
- חלמיד בישיבה -

בגליון י"ג הבאתי דברי כ"ק אדמו"ר שבלקו"ש חט"ז ע" 349
הע" 66 וכן הוא בשערי המועדים על חודש אדר ע" מי הערה 41)
שכתב הו"ל "ולמעיר מירושלמי מגילה פ"א ה"ה (הובא בשו"ת
חת"ס שם) אותה השנה [דשנת פורים - העי המעתיק] מעוברת היתה
וא"כ הנס דפורים הי באדר ראשון ע"כ. והקשתי א) א"כ הדרא
ק"י חת"ס לדוכתא - ד"אטו מי שנעשה לו נס בשבט יעשה לו
יו"ט סמוך לניסן משום מיסמך גאולה לגאולה אתמהה"י. ובכלל
הקשתי (ק"י ג' שם) דהמ"ד דמעוברת היתה לא קאמר משום מיסמך
גאולה לגאולה וא"כ הו"ל להקשות עוד יותר איזה נתינת טעם יש
כאן (וא"כ לומדים שהפ"י הוא כהק"י ופ"מ שם שה"י באדר
שני).

ולכאורה הי נראה לתרץ דיש לחלק בין נס שבאדר ראשון
שסומכין אותו לגאולת מצרים, ונס שבשבט - דכיון שהם מציאות
א' של ששים יום כו' א"כ אע"פ שבכלל אמרינן דבכגון זה
קובעין באדרי"ר אבל אם יש טעם רבבא - כגון מיסמך כו' שהוא
אלים יותר מאין מעבירין על המצוות א"כ דוחין אותו בחודש.

שעפ"י מתורץ ק"י חת"ס. אבל כנ"ל אין לומר כן א) דאין
טעמו דר' לוי משום מיסמך כו'.

ב) באגרות מלך ח"א ע" שסייב בהעי ד"ה השנה שנת העיבור
(וכן הוא בשערי המועדים על פורים) איתא: להעיר מירושלמי
מגילה שם ה"ה: אותה השנה (שנעשה בה הנס) היתה מעוברת (אלא
שדעת הבבלי לא משמע כן - מדלא הביאו הסוגיא זו (מגילה ו,
ב) להכריע הדין), "... עכלה"ק עיי"ש.

היוצא מזה שדעת רבינו הוא לא משום דאדרי"ר לאדי"ש כי אם
דבאותו חודש שחל בשנת ג"א תד באותו החודש קובעין אותו
להבא (דא"כ איך מכריעין הדין מאותה השנה היתה מעוברת).

ואם כן, אם ס"ל לרבינו שנפל באדרי"ר אם כן יש להקשות (כמו
שסיימתי שם) דר' לוי בא ליתן טעם על המתניי למה קורין

באדיש ואדרבה פליג ואמר דהיי בשנה מעוברת באדי"ר וכן קובעין
אותו להבא

ואולי י"ל באי מבי אופנים, ע"ד משנה ראשונה. דבלקוי"ש
מטו"ן (משנת תשל"ח) למד שהיי באדי"ר ודוחין אותו משום מיסמך
(אלא דאכתי קשה דלכאוי אין זו טעמו של ר' לוי). ובאגרות
מלך שם (משנת תשמ"ו) בא לומר שבאמת קרה באדי"ש, וכן מכריעין
לעתיד.

או י"ל באופן אחר דהכוונה בהעי' שם הוא דוא"כ הנס היי
באדי"ר בא בהמשך למייש דהובא בשו"ת חת"ס שם דהיינו דלאו דוקא
כוונתו של כ"ק אדמו"ר הוא דקרה באדי"ר כי אם שמעתיק דברי
חת"ס (שבתחילת דבריו) ווצעי"ג - דא"כ הנס היי באדר ראשון
כו"ן, ואח"כ ממשיך שבאמת מפי חת"ס באופן אחר.

ומה שהקשיתי דלמ"ד שאכן קרה באדר ראשון איך לומדים
מהפסוק מיום ליום גוי שהיי שנה מעוברת - אוי"ל שס"ל דכתיי
לחודש שנים עשר שהיי (דברים ככתבן) בחודש הי"ב, והוא חודש
אדר למי"ל - לחדגיש שהיי עוד אדר.

ולחעיר שבלקוי"ש ח"ו ע" 375 איתא: "...ובפרט דהש"ס דידן
פליג על הירושלמי..." ושם בהאגרות איתא: "אלא שדעת הבבלי
לא משמע כו"ן ויל"ע.

יום הולדת ופטירת משה רבינו ע"ה

בלקו"ש (חט"ז ע' 350 הערה 77) העיר על חילוק בין יום הולדת ליום פטירת מרע"ה שגם כפשוטו יש ללמוד מתוך הכתובים שבז' אדר מת (ראה קידושין דף לח ע"א), משא"כ לידתו בז' אדר נלמד רק במדרש חכמים כו' (חדא"ג מגילה), וכן הי' בנוגע ללידתו כפשוטה שהוצרך להיות "ותצפנהו" (שמות ב: ב, סוטה דף יב ע"ב). משא"כ מיתתו הי' מפורסמת "ויבכו בני ישראל" (דברים לד: ח, סוטה דף יג סוף ע"ב).

ולעיל בהערה 17 מביא לשון התוס' דביום הוולדו דהיינו בז' אדר שמחו שמחה גדולה וצע"ק הרי "ותצפנהו שלשה ירחים" ומי ידע אז שישמח לבד עמרם ובני ביתו... ואולו ותצפנהו רק מהמצריים.

ואפשר להוסיף, דכעין סתירה הנ"ל, מצינו גם לענין פטירת מרע"ה מצד אחד (דברים לא: ב) "ויאמר אליהם בן מאה ועשרים אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבר את הירדן הזה", ולהלן (שם לב: מח) "וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר עלה אל הר העברים הזה... ומת בהר אשר אתה עלה שמה", ופירש"י: בעצם היום הזה – במיתתו של משה. לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו, אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגזיז לנו את השליו והעלה לנו את הבאר ונתן לנו את התורה אין אנו מניחין אותו אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום וכו' [כל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה]. וראה דברים מבהירים בספר 'דרש משה' (להגר"מ פיינשטיין זצ"ל): ולכאורה תמוה מאוד וכי ח"ו ישראל לא ידעו שאי אפשר לעמוד נגד רצון ה', וצ"ל שמזה שמעינן שבמיתת גדול העולם רשאין לומר שאם הי' אפשר למעבד הוי עבדי שלא להניחו למות אף שהוא כעין גידופא משום דלכבוד גדול העולם מותר לומר כן מרוב צער ולכן נאמר בעצם היום הזה להראות שיש להם לישראל לומר שלא היו מניחין אם הי' אפשר אבל א"א שהרי בעצם היום הלך.

[וקצת יל"ע מה שהרבי אינו מביא לראי' פסוק הנ"ל ומביא הפסוק ד"ויבכו בני ישראל" והחילוק ביניהם פשוט שאחד מדבר על עצם הפטירה והשני מדבר על הנהגת בני ישראל אחר הפטירה, וע"ד ביום הלידה בודאי שלא הי' אף אחד בזמן הלידה ממש והפסוק "ותצפנהו" הוא אחר הלידה.]

וכדאי להביא פירוש מתוק מדבש מובא ב'תורה תמימה' (לד: ד) לפרש מאמר חז"ל (ברכות דף יח ע"ב): אמר הקב"ה למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבעתי לכם כבר קיימתי לבניכם. והקושיא מובנת וכי הי' צריך משה לתודה שהאבות יחזיקו לו טובה? וגם, הלא בהכרח הי' הדבר צריך להתקיים? אלא הפי' מובא בס' 'יד יוסף' שלא מצא הקב"ה עילה על משה רבינו ע"ה לפטרו מעוה"ז לעוה"ב לכן שלח אותו בשליחות זו ותיכף מסר נפשו למיתה כדי למלא משלחתו של הקב"ה.

אמנם מצד אחר (דברים לד: ו) "ויקבר אתו בגי... ולא ידע איש את קברתו עד היום הזה", ובגמרא (סוטה דף יג ע"א עפ"י גירסת ה'עין יעקב'): א"ר חמא בר חנינא מפני מה נסתתר מקום קברו משה מעיני בשר ודם שגלוי וידוע לפני הקב"ה שעתידי בית המקדש לחרב וישראל יגלו מארצם שמא יבאו לקברו של משה ויבכו ויתחננו ועומד משה ומבטל את הגזירה מפני שחביבים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם. ויש שפירשו דלפרט זה לבטל גזירה מעל ישראל מיוחד משה משאר צדיקים מפני שרגיל הי' בזה בחייו כנודע בתורה משא"כ מקום קבורת האבות ושאר כל גדולי ישראל.

ועוד יותר מזה בגמרא (שם דף יד ע"א): א"ר חמא בר חנינא אף משה רבינו אינו יודע היכן קביר כתיב הכא "ולא ידע איש את קברתו" וכתיב התם "משה איש האלקים".

ע"ד ההלכה

בשיחה הנ"ל מבאר באריכות הטעם דלמרות שמצינו שמחה ביום הולדת של צדיק אפילו זמן רב אחר פטירתו [ועד שחשב הקב"ה לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו], ולמה מצינו שנקבע היום ליום תענית ולא יום של שמחה עיי"ש הביאור.

בטור שו"ע (או"ח סי' רצב): נוהגין בכל המקומות לומר ג' פסוקים של "צדקתך" (בשבת מנחה). וכתב רב שר שלום הטעם שתקנו לומר צידוק הדין על שמת משה רבינו באותה שעה, ויש מדרשים שמוכיחים שלא מת באותה שעה ומה שאומרים צדקתך בשביל הרשעים שחוזרים לגיהנם במוצ"ש ונוהגים באשכנז כשאין תחנה ביום ראשון שאין אומרים בשבת צדקתך.

וראה בב"ח שהאריך בזה וכתב דאפשר ליישב דודאי בער"ש מת משה וכו' ביום מלאו ימיו ושנותיו וכתב י"ג ספרי תורה אבל קבורתו בגי לא היתה אלא בשבת במנחה ובין מיתה לקבורה הי' מונח בכנפי השכינה, ובמנחה בשבת שאז הוא עת רצון אסתלק מעלמא בהאי

זימנא ועל כן מצדיקין הדין באותה שעה דאסתלק מעלמא, עיי"ש עוד מזה.

[קצת יל"ע בסדר ההלכה שמפסיק בדין זה עם הדין שנהגו שלא לקבוע מדרש בין שתי תפלות משום חכם שמת בית מדרשו בטל, ואח"כ חוזר ומפרט הדין דאמירת צדקתך צדק שאם חל בשבת יום שאין אומרים בו נפילת אפים במנחה אם הי' חל בחול כגון חנוכה ור"ח אין נוהגין לומר צ"צ במנחה וכן אם ר"ח למחר אין נוהגין לומר צ"צ במנחה (ראה שו"ע אדמוה"ז שם סעיף ה-ז). וקצת קשה, דהטעם שאין אומרים צ"צ כשחל ר"ח במוצאי שבת משום דנשמות אינן חוזרת לדינן כדאיתא בפסיקתא אור של גיהנם שובת בשבת ור"ח וכן כשחל יו"ט במוצ"ש אין אומרים אותו אע"פ שחוזרת לדינם ביו"ט מ"מ אין לאמרו מפני כבוד יו"ט כדי שלא יפרסם הדבר שחוזרת לדינם ביו"ט, ומשמע דהטעם משום הנשמות.]

וב'אבודרהם' כתב עוד טעם לומר "צדקתך", לפי שאחר המנחה אוכלים סעודה שלישית ואמרינן במס' שבת (דף קיט ע"ב) שכל המקיים ג' סעודות שניצול מג' פורעניות מחבלו של משיח וממלחמת גוג ומגוג ומדינה של גיהנם, ואלו הג' פסוקים נהגו לאומרים ע"ש אלו השלש צדקות שיעשה עמנו.

ואסיים בפ"י יפה, שהצדקתך הראשון על מיתת משה רבן של כל ישראל ע"פ מדרש ילקוט פ' וילך שביקש בטעמים שלא ימות והשיב לו הקב"ה א"כ אתה עושה תורתך פלסתר שכתבתי ואין מידי מציל ע"כ ולזה אומר בתחלה צדקתך צדק לעולם במיתת משה קאמר טעמא ותורתך אמת שלא יעשו פלסתר ח"ו.